

13. MAI 1992

VINDUS-POSTEN

Oksrødkilen

Minner fra en svunnen tid

Navnet bringer frem gode minner. Hele min bevisste barndom henger sammen med sommeren på hytta i Oksrødkilen, den gangen alt var godt og trygt. Dagene var fylt av lek på stranden, av båtturer med far og mor ut til de utallige holmene - eller fisketurer om kvelden like utenfor Kilen. Når vi kom inn til hytta igjen med småhvitte og sypiker i fiskekassen, husker jeg smaken av sprøstekt fisk på kjøkkenet, hvor parafinlampen hang på veggen mens det spraket i komfyren. Primitivt etter vår standard idag, men det var noe ved atmosfæren som er vekk for lengst.

Oksrødkilen er en bukt som stikker inn i Onsølandet omtrent fra sydvest. Det betyr at den er temmelig utsatt for den fremherskende vinden, som nettopp kommer fra sydvest om sommeren. Riktignok ligger det et belte av holmer like utenfor, som nok tar imot den verste sjøen, men det forhindrer ikke at det tar ganske hardt der inne når kulingen står på som verst.

Da jeg var barn og vi nettopp hadde bygd hytta vår i 1918, var det bare 4-5 brygger innerst i Kilen. Det var for det første den som vi kalte "bondebrygga". Den hadde naturlig nok fått navnet sitt fordi det var bøndene og fiskerne fra Oksrød-gårdene som hadde båtene sine liggende der på sydostsiden. Rundt bukta mot nord og vest lå i 20-årene først Larsens trebrygge - en lang tarm for å komme ut til såpass dypt vann at en båt kunne flyte der. Så kom stenbryggen til murmester Nielsen - med et trehode ytterst, og så lengst nordvest i Kilen en lang, fin stenbrygge som tilhørte Victor

Eriksens hytte. Den hytten lå litt bortgjemt mellom trærne, og vi hadde i grunnen svært lite kontakt med folkene der, både så lenge Eriksen bodde der og senere under flere nye eiere. Litt utenfor bondebrygga var det også en liten stenbrygge som tilhørte ingeniør Christiansen. Tomten hans stengte for adkomsten til badestranden på den tiden, men vi fikk lov til å gå gjennom der.

Sønnen der, Arne Christiansen, ble en av mine første lekekameraer; han var jevn gammel med meg. Foreldrene bodde på Gressvik den gangen, men de flyttet ganske tidlig til Oslo, så vi traff hverandre bare i sommerferiene etterpå.

Da foreldrene mine bygde hytta i 1918, lå det seks hytter nede ved stranden. Hytter er vel forresten et ord som ikke passer så godt på den tidens sommerhus - villa er nok den riktige betegnelsen. For å begynne lengst bort, så hadde vi altså Eriksen på Fredrikstad Bryggeri, og ved siden av lå murmester Nielsen. Så kom brødrene Lorentz og Kristian Larsen. De var venner av mine foreldre, og det var vel en av grunnene til at vi kom til å bygge der ute. Nestemann i rekken var lensmannen i Onsøy, Jørgen Skatvedt, som vi barn hadde stor respekt for - men det var jo en betryggelse å ha øvrigheten i nærheten! Før vi kom inn i bildet hadde vi så murmester Jacobsen på den andre siden av veien ned til Kilen, og som sagt, helt ytterst Christiansens hytte.

Mellom Skatvedt og Jacobsen lå det en åpen tomt som ingen hadde brydd seg om, og den fikk far kjøpt av Jens Oksrød - en langstrakt tarm på litt over et mål. Den bestod for det meste av fjell og sten, og så vel litt trøstesløs ut til å begynne med, men den endte i alle fall opp som en av de fineste tomtene der ute til slutt.

Dette var i den første verdenskrigs siste år. Far hadde vært heldig med noen skipsaksjer, og fortjenesten ved salget ble investert i hytta. Byggingen ble utført av byggmester Hjalmar Stene, og det ble et solid vinterhus, noe som vi nok kom til å sette stor pris på de mange påskeukene vi bodde der ute i årene som kom, da det ofte var sprengkaldt. Da var det også fint å ha en god peis som kunne varme opp hele huset. Å frakte materialer på den tiden var ingen enkel sak, med dårlige veier og ellers lang transport. Det ble ordnet med pram og slepebåt fra byen og ut til Oksrødkilen - en meget praktisk løsning på problemet!

Det var jo også andre sider ved transportproblemet den gangen. Oksrødkilen lå ca. 12 kilometer fra Fredrikstad, det fantes ikke rutebiler, og drosjebiler var en sjeldenhet og ellers temmelig kostbart. De fleste av datidens hytteeiere brukte Gressvikbåten, enten til Gressvik eller Krosnes, og syklet derfra. Det var vel omtrent en halv times sykkeltur, og veien var så som så, men en fordel hadde de syklende - de slapp dagens biltrafikk. Det kunde vel helst være et og annet hestekjøretøy de møtte. Ellers brukte vi jo apostlenes hester, både voksne og barn, og det er ikke få ganger vi har gått denturen.

Veien som tok av fra storveien på Oksrød og ned til Kilen, var temmelig primitiv de første årene vi bodde der. Det var vel opprinnelig en vei som hadde laget seg selv når bøndene skulle frakte noe ned til båtene sine, og den var som slike veier flest på den tiden. Et hestetrakk i midten, så en litt høyere gresskant på hver side, og utenfor disse nye spor av kjerrehjulene og så gressutenfor igjen. En sjarmerende vei som slynget

seg over jordene nedover mot skaukanten. Der var det en grind som skulle holde hester og kuer borte, fra jordene, og på den andre siden fortsatte veien like slingrete gjennom skauen og ned til vannet. I mange år var det helt alminnelig at bøndene slapp kuene på beite i skauen, så vi ble vel vandt med å omgås husdyr, og det vi måtte ha av blomsterbed og annet fikk bra med gjødsel. Hestene ble også sluppet fri, og da hørte vi dundringen av hestehovene oppe i skauen når de kom galopperende nedover til stranden. Der gikk de ellers helt fredelig og gresset ute ved vannkanten.

Omtrent samtidig med oss kom det en hytte til litt lenger opp i skauen. Det var en annen av min fars venner, kjøpmann Henry Evensen som bygde der. Han hadde en sønn, Erling, et par år yngre enn meg, som senere ble en av mine beste venner. Det ble stille med hyttebygging derefter endel år fremover. En av grunnene var vel at det ikke var plass til flere nede ved stranden. De neste som kom, var først murmester August Hansen, som fant seg et vannsykt jorde bak Jacobsen. Dette ble etter hvert en fin gressbakke. Litt senere kom malermester Anonsen, som fant en tomt bak Evensen, men da var det også slutt på de attraktive tomtene nærmest stranden.

For oss barn gjorde det nok lite fra eller til om det kom en ny hytte, men etterhvert ble det jo en del jevnaldrende rundt omkring, og det var aldri mangel på noen å leke med. Og det var heller ikke vanskelig å finne noe å gjøre for oss. Det som særlig opptok guttene blandt oss, var lek med båter. Det var langgrunndt nede på stranden, så mødrene behøvde aldri være redde for at det skulle hende oss noe. Noe av det jeg husker best, er at vi bygde små øer av sten og gresstorv, og så seilte vi båtene våre mellom dem. Men jeg husker også at høyvannet kom og ødela hele greia for oss. Vi visste jo ikke stort om flo og fjære den gangen!

Sydvesten stod ofte på om sommeren, og når den blåste som verst, kunne vi hverken dra ut med motorsnekka eller leke ved stran-

den. Da dro vi til "sandgropa" på tur med kaffe og mat - og da var det oftest sammen med Larsens. Sandgropa lå omtrent oppe ved den før nevnte grinda og var et lite sandtak hvor det var ly for vinden og fint å leke for barn. Det var før de store lastebilenes tid, så uttaket av sand var ganske lite de første årene. Idag er stedet helt forandret - både sanden og idyllen er forsvunnet for lengst. Fra sandgropa gikk det en vei innover i skogen - og hvis vi gikk langt nok, kunne vi komme helt til Slevik. Der var det butikk, og selv om vi fikk det meste fra vår egen butikk, hendte det at vi dro til Lilly Fjelle når vi manglet noe.

I mange år var badestranden vår bortenfor det gule huset til Christiansen på sydsøstiden av Kilen. Det betydde at vi måtte gå gjennom Christiansens tomt når vi skulle bade og fortsette et stykke utover fjellet. Der hadde vi funnet en plass hvor vi kunne kle av oss. Selve stranden bestod av småsten som ikke var særlig god å gå på, men ute i vannet var det forholdsvis brukbar sandbunn. Og der florerte badelivet både for gamle og unge - de "gamle" var vel stort sett i 30-årsalderen den gangen! Og der lærte vel de fleste av oss unge svømmingens vanskelige kunst. Vanndybden varierte meget gradvis, så det var ganske trygt - selv for de minste.

Omtrent midt i Kilen og like utenfor badestranden lå "jakta" - en gammel fiskeskøyte som tilhørte "Jenseguttene". Gamle Jens Oksrød hadde mange sønner, og det var disse som drev fiske ved siden av gårdsbruket. Det var Emil, den sterkeste av dem som kunne ta et tre ved rota og dra avsted med det, det var Hjalmar som alltid hadde tid til en prat, det var Lars og Jens og flere som jeg ikke husker navnene på lenger. Men denne jakta som lå så fint til midt i Kilen, ble en stor utfordring for oss som nettopp hadde lært å svømme. Det ble den første langturen vi våget oss ut på når svømme-ferdigheten tilsa det - fra stranda og ut til jakta, hvor vi hvilte oss litt ved å henge i fortøyingstauet før vi satte kursen mot land igjen, lykkelige over at vågestrykket var vel gjennomført.

Sist i tyveårene blev det satt ut et par brygger til innerst i Kilen. Den ene ble bygd av lensmann Skatvedt, og den andre av malermester Anonsen, murermester Hansen og far. Vår ble laget med stenkar innerst og støpte betongkar ytterst, og disse siste ble laget i meget dårlig kvalitet, så vi fikk mye trøbbel med dem i årene fremover. Skatvedt laget bukker av jernbaneskiner som ble slått ned i den løse sandbunnen med ram-bukk. I begge tilfeller ble det lagt en trebrygge oppå bukkene. Skatvedts brygge har overlevd omtrent 60 år, mens vår er bygd om flere ganger.

Efter at disse to bryggene ble bygd, begynte vi å bade utenfor dem. Vi unge var da kommet i tenårene og ville hoppe og stupe - det var ikke no morsomt lenger å vase utover i grunt vann før vi kunne legge på svøm. Det ble atskillig mere liv over badingen etterpå og mange flere ungdommer etterhvert. Både Oksrødkilens og vår egen barndomstid var definitivt over - og ungdommen sto klar til å overta.

Men det er et annet kapitel . . .

Henrik Carlsen

79 år

En av bladets stiftere, boktrykker **Gunnar Jacobsen**, fyller idag 79 år. Han drev tidligere Merkur Boktrykkeri, det nåværende Merkurtrykk, i Oslo i mange år, men er nå gått over i pensjonistenes rekke for endel år siden. En av grunnene til suksessen med Merkur, ligger sikkert i den tidlige opplæring og erfaring han fikk i de to år Vindusposten utkom i Oksrødkilen. Et alsidig arbeide i redaksjon og trykkeri, samt ombringsel av avisen satte alt den gang sitt preg på den unge mann, noe han har hatt stor nytte av senere. Vi gratulerer og ønsker ham alt godt i fremtiden.

HC